

В. К. ДОЛЯ, В. Ф. ХАРЧЕНКО, Д. М. РОСЛАВЦЕВ (Харківська національна академія міського господарства)

ДОСЛІДЖЕННЯ РОБОТИ АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ В ЛОГІСТИЧНИХ ЛАНЦЮГАХ

У статті розглянуто питання ефективності роботи автомобільного транспорту в логістичному ланцюзі. На основі побудованої математичної моделі функціонування логістичного ланцюга проведено ряд досліджень відносно впливу характеристик транспортного учасника (на прикладі автомобільного транспорту) на ефективність функціонування інших учасників і ланцюга в цілому.

В статье рассмотрен вопрос эффективности работы автомобильного транспорта в логистической цепи. На основе построенной математической модели функционирования логистической цепи проведен ряд исследований относительно влияния характеристик транспортного участника (на примере автомобильного транспорта) на эффективность функционирования остальных участников и цепи в целом.

In the article an issue of efficiency of operation of a car transport in a logistic chain is considered. On the basis of constructed mathematical model of the logistic chain functioning a number of studies re. influence of the features of a transport participant (on example of a car transport) on efficiency of operation of other participants and the chain as a whole is carried out.

Постановка проблеми в загальному вигляді і її зв'язок з найважливішими науковими і практичними завданнями

Сучасний рівень конкуренції на ринку споживчих товарів виводить питання ефективності функціонування логістичного ланцюга до найважливіших. Сучасна логістика розглядається як засіб досягнення конкурентних переваг, основою яких є зменшення загальних витрат, пов'язаних із просуванням матеріалопотоку при збереженні необхідного рівня якості цього процесу (на основі [1 – 4]). Значний відсоток перевезень в логістичних ланцюгах виконує автомобільний транспорт, особливо це стосується логістичних ланцюгів, які територіально розташовані в межах міста. Тому підприємства автомобільного транспорту розглядають як учасників логістичного ланцюга, на долю яких припадає значна складова витрати на просування матеріалопотоку. Отже можна визначити науковий і практичний інтерес до питань ефективності функціонування автомобільного транспорту в логістичному ланцюзі, методів і підходів щодо її підвищення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Для дослідження питань ефективності функціонування логістичного ланцюга було визначено критерій ефективності [5], розроблено математичну модель роботи окремих учасників і системи в цілому [6, 7], на якій проведено ряд досліджень [7]. В межах даної статті розгляну-

то питання впливу характеристик транспортного учасника на ефективність функціонування логістичного ланцюга.

Основний матеріал

Однією з основних характеристик транспортного учасника є марка транспортного засобу, що використовується. В свою чергу, марку транспортного засобу в межах логістичного ланцюга характеризує група факторів, основними серед яких після попереднього аналізу прийняті наступні: вартість транспортного засобу, тариф за кілометр пробігу, тариф за годину роботи, обсяг витрат палива. Необхідно підкреслити, що на ефективність роботи транспорту в реальних умовах має вплив велика кількість факторів, значними серед яких є витрати на ремонт і обслуговування. Їх величину обумовлює марка транспортного засобу, кліматичні та дорожні умови, в яких експлуатується транспорт, інтенсивність експлуатації, наявність технічного персоналу та його кваліфікація, інші умови. Враховуючи це, можна визначити, що формування витрат, пов'язаних з ремонтом і обслуговуванням транспортного засобу, потребує додаткових досліджень.

Усереднюючи дані, отримані при проведенні обстежень транспортних підприємств, що надають послуги по перевезенню вантажів в межах м. Харкова, а також використовуючи цінові пропозиції щодо нових транспортних засобів – бортових фургонів різних марок і їх

характеристик, було визначено значення показників, що характеризують марку транспортного засобу на ділянці «склад розподільчого центру – роздрібна мережа» (ТП2).

Використовуючи результати, отримані при дослідженні факторів, які характеризують марку транспортного засобу, визначено вплив вантажопідйомності транспортного засобу на величину відношення чистої приведеної вартості (NPV) до витрат (C) окремих учасників і системи в цілому. Розрахунки проведено при місячному обсязі матеріалопотоку в системі ($Q_{\text{сис}}$) 600 т.

За результатами розрахунків побудовано графік залежності відношення NPV до C від вантажопідйомності транспортного засобу, рис. 1.

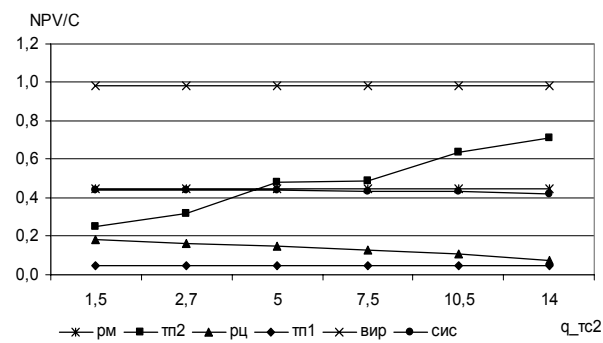

Рис. 1. Графік залежності величини відношення NPV до C окремих учасників і системи в цілому від вантажопідйомності транспортного засобу при місячному обсязі матеріалопотоку 600 т:

✱ - роздрібна мережа (рм); ▲ - розподільчий центр (рц); ■ - транспортне підприємство на ділянці розподільчий центр – роздрібна мережа (тп2); ✕ - виробник (вир); ◆ - транспортне підприємство на ділянці виробник – розподільчий центр (тп1); ● - система (сис)

Отримані результати дозволяють дійти висновку, що в заданих умовах збільшення вантажопідйомності транспортного засобу позитивно впливає на результати роботи транспортного учасника і негативно на результати роботи розподільчого центру. Для інших учасників досліджуваної системи (виробника (вир), транспортного учасника на ділянці «виробник – розподільчий центр» (тп1), роздрібною мережі (рм)) результат роботи залишається незмінним. Отримані розрахунки свідчать, що найкращий результат роботи з точки зору обраного критерію для транспортного учасника «тп2» буде при використанні транспортного засобу вантажопідйомністю 14 тонн, а для розподільчого центру – 1,5 тонни. Цим обумовлено наявність оптимуму системи (сис) при використанні

транспортного засобу вантажопідйомністю 5 тонн.

Для визначення реакції системи на збільшення обсягу матеріалопотоку проведено аналогічні дослідження при місячному обсязі матеріалопотоку 1200, 1800, 2400 і 3000 т. Результати досліджень у вигляді графіку при місячному обсязі матеріалопотоку 1800 т і 3000 т наведено на рис. 2, 3 відповідно.

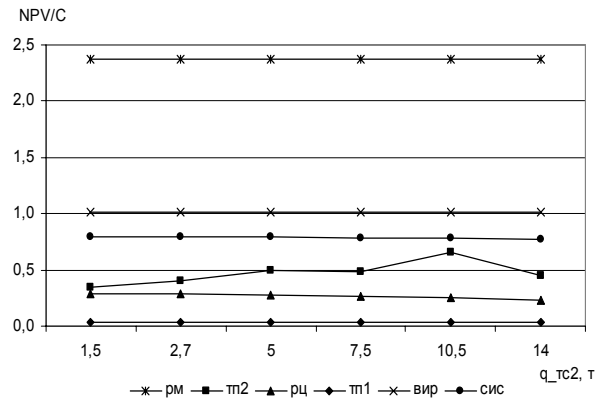

Рис. 2. Графік залежності величини відношення NPV до C окремих учасників і системи в цілому від вантажопідйомності транспортного засобу при місячному обсязі матеріалопотоку 1800 т

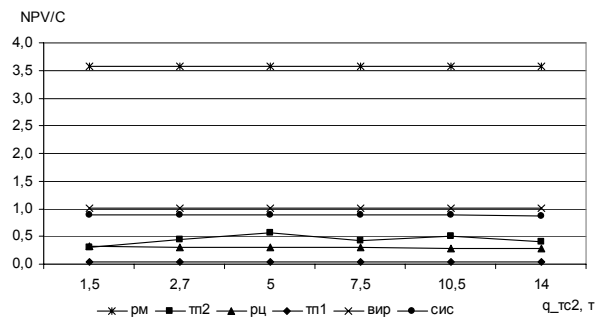

Рис. 3. Графік залежності величини відношення NPV до C окремих учасників і системи в цілому від вантажопідйомності транспортного засобу при місячному обсязі матеріалопотоку 3000 т

Аналізуючи отримані дані, можна дійти висновку, що при будь-якому обсязі матеріалопотоку в досліджуваних умовах збільшення вантажопідйомності транспортного засобу негативно впливає на результат роботи розподільчого центру. Проте результати роботи транспорту «тп2» в цих умовах мають дискретний характер, що обумовлено дискретністю транспортного процесу. Вантажопідйомність значно впливає на тривалість і максимально можливу кількість обертів транспортного засобу за час обслуговування роздрібною мережі. Тому при однаковому рівні якості обслуговування роздрібною мережі, яка в межах даної роботи зада-

на часом обслуговування і вимогою до добового обсягу заводу, спостерігається значна різниця у ступені використання транспортних засобів. Це підтверджують графіки залежності облікової кількості транспортних засобів ($A_{тс2}$) від вантажопідйомності, рис. 4.

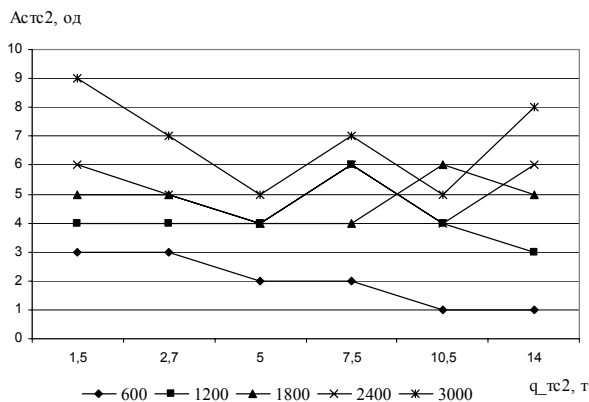

Рис. 4. Графік залежності облікової кількості транспортних засобів в логістичному ланцюзі від вантажопідйомності

Проте, зміна вантажопідйомності транспорту (в даному випадку марки) має певні наслідки для розподільчого центру, які насамперед пов'язані зі зміною тарифів на роботу транспорту відповідної вантажопідйомності і зміною потрібної кількості навантажувачів. Це є причиною наявності оптимальної вантажопідйомності транспортного засобу з точки зору системи, рис. 5.

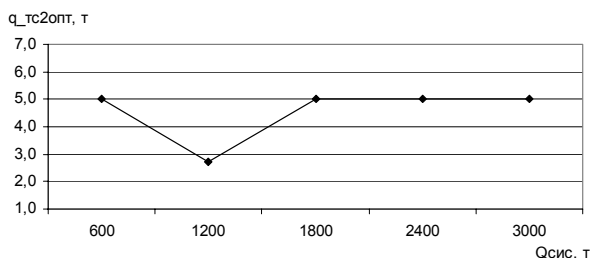

Рис. 5. Графік залежності вантажопідйомності величини відношення NPV до C системи від місячного обсягу матеріалопотоку транспортного засобу при максимальному значенні

Висновки

Неоднозначність впливу вантажопідйомності транспортного засобу на ділянці «розподільчий центр – роздрібна мережа» на ефективність роботи системи обумовлена дискретною величиною пов'язаних з нею параметрів технологічного процесу перевезень, насамперед максимально можливої кількості обертів за добу, які стрибкоподібно впливають на функцію відклику.

БИБЛИОГРАФИЧЕСКИЙ СПИСОК

1. Чухрай, Н. І. Формування ланцюга поставок: питання теорії і практики [Текст]: монографія / Н. І. Чухрай, О. Б. Гірна. – Львів: Інтеллект-захід, 2007. – 232 с.
2. Ларина, Р. Р. Логистика в управлении организационно-экономическими системами [Текст]: монография / Р. Р. Ларина, В. Л. Пилюшенко, В. Н. Амитан. – Донецк: Изд-во ВИК, 2003. – 239 с.
3. Воркут, Т. А. Проективання систем транспортного обслуговування в ланцюгах поставчань [Текст]: монографія / Т. А. Воркут. – К.: НТУ, 2002. – 248 с.
4. Николайчук, В. Е. Теория и практика управления материальными потоками (логистическая концепция) [Текст]: монография / В. Е. Николайчук, В. Г. Кузнецов. – Донецк: КИТИС, 1999. – 413 с.
5. Рославцев, Д. М. Визначення критерію ефективності функціонування логістичних систем [Текст] / Д. М. Рославцев // Проблемы подготовки профессиональных кадров по логистике. – К., 2005. – 213 с.
6. Рославцев, Д. Н. Анализ факторов модели логистической системы [Текст] / Д. Н. Рославцев // Зб. наук. пр. НГУ. – № 24. – Д.: НГУ, 2006. – С. 43-46.
7. Рославцев, Д. М. Технологія роботи учасників як основа формування витрат логістичної системи [Текст] / Д. М. Рославцев // Восточно-Европейский журнал передовых технологий. – 2007. – № 3/6 (27). – С. 3-6.

Надійшла до редколегії 31.03.2008.